

Heiki Trolla Navi külast andis välja raamatu

„Navitrolla esimene ja teine raamat“ on täpselt see, mida pealkiri lubab. Ühete kaante vahel on kunstniku esimese ja teise raamatu kordustrukk koos tekstide ja maalireprodega. Raamatus taastrükitud tekstid pärinevad autoritelt, kes tunnevad Navitrollat eelkõige Võrumaa päikesepoisina ning soovivad talle kui kunstnikule edu. **Vt lk 8.**

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 7 (30)

19. juuni 2008

kommentaar

TEA saab 20

Peaaegu igas Eesti kodus ja ettevõttes on raamaturiigil ja suure tõenäosusega kannab seal täna nii mõnigi raamat ka TEA kaubamärki.

Kindlasti on igas Eesti koolis TEA sõnaraamatuid, keeleõpikuid, entsüklopeediaid, leksikone ja lasteraamatuid, arvutites e-raamatuid ning CD-dele salvestatud kuulamisraamatuid, vestmikke ja õppematerjale.

Lasteraamatute turul on TEA olnud küll alles mõnel viimasel aastal, kuid kodudesse, koolidesse ja lasteaedadesse on leidnud tee peaaegu veerand miljonit raamatut.

Niisugune on täna TEA Kirjastuse portfell ja arvud räägivad enda eest: ilmunud on umbes tuhat nimetust, millest ainuüksi viimase aastakümne jooksul on Eestis müüdud ligi poolteist miljonit eksemplari; neid, kes aegade jooksul TEA-st endale otse raamatu tellinud, on kokku üle 70 000; TEA raamatuid on viimastel aastatel tellitud kolmekümnesse riiki.

TEA Kirjastus on alguse saanud TEA Keeltekoostis ja 20 aasta jooksul on keeleõppijate vajadustest välja kasvanud üks Eesti suurim kirjastus, kellelt ilmub igal nädalal mitu uut raamatut ja kes kuulub oma majandustulemuste poolest Eesti kirjastuste esiritta.

TEA Keeltekoostis on tänaseks õppinud üle 35 000 huvilise.

TEA keeleõpikuid ja sõnaraamatuid on välja antud maailma eri paigus ja TEA kui keeleõppimisega seondud kaubamärk on nii Eestis kui ka välismaal keeleõppijatele hästi tuntud.

Paljude maade eesti keele õppijad on TEA püsikliendid.

TEA autorite loodud, TEA kaubamärki kandvaid inglise, saksa ja vene keele õpikuid, grammatikaid ja sõnaraamatuid on juba üle kümne aasta välja antud nii Baltimaades kui ka teistes riikides, sealhulgas Venemaal ja Hiinas.

Mitmepoolne pikaajaline rahvusvaheline koostöö on aidanud kaasa TEA raamatute levikule erinevates maades ja erinevates keeltes ning teisalt on see võimaldanud tuua Eestisse parimat ka laiaestalt.

TEA suurim, juubeliaasta vääriiline proovikivi on uue rahvusentsüklopeedia loomine. „TEA entsüklopeedia“ hakkab ilmuma juba 10. septembril.

Silva Tomingas
TEA Kirjastuse
juhatause esimees

Juunikuus ilmub kirjastusel Tänapäev eesti autorite Margus Otsa ja Uku Paali „Eesti linnuvaatleja teejuht“, kus värvitruukis ja rohkete fotodega raamatus on huvitav ja põhjalik info Eestis pesitsevate ja meie maad väisavate lindude kohta populaarsemate vaatlusalade, linnuliikide ja aastaegade kaupa. Fotol Kanada lagle, inimese poolt Euroopasse sissetoodud liik, kes pesitseb naabermaades Soomes ja Rootsis. Meil kohatakse neid vaid läbirändel. *Uku Paali foto*

Puhake ja lugege

Puhkus on lugemise aeg, seetõttu annavad eesti raamatukirjastajad suveks mõned lugemissoovitused. Õnnelikku ning pingevaba suve!

Katrin Kliimask, kirjastuse Koolibri turundusjuht:

Et suvi toob endaga kaasa palju reisi- ja hetkede jäädvustamisi, soovitan Tom Angi raamatut „Digitaal-fotograafia käsiraamat“. Raamatus käsitleb autor fotokunsti kõiki aspekte ja tööetappe, alates motiivi jäädvustamisest ning lõpetades fotode printimise ja avaldamisega. Raamat annab ülevaate nii digitaalse kui ka filmipõhise fotograafia tehnilistest põhielementidest: tutvustab kaamerate, arvutite ja nende lisaseadmete käsitsemist ning selgitab ulatuslikult pilditöötluse töövõtteid.

Kristel Kibus, Eesti Ekspressi Kirjastuse raamatute projektijuht:

Minu soovitusel lugemiseks on Heljo Männi „Elu roheline hääl“, seiklusjutude sari, Kati Murutari „Eedeni aed“ ja Lii Undi „Parim näitleja linnas“. Kadri Hinrikuse „Miia ja Friida“ võiks olla raamat, mille laps võiks võtta kaasa maale lugemiseks ning kirjutada koos

vanavanematega pärast omaenda perekonna lugusid üles.

Teistelt kirjastustelt soovitan Leelo Tungla raamatut „Seltsimees laps“, E. M. Forsteri „Teekond Indiasse“ (pean seda oma selle aasta seni parimaks lugemiselamuseks). Hea lugemine oli Ljudmila Ulitskaja „Kukotski juhtum“. Lemmik on Günther Grass, eriti tema raamat „Kammeljas“ (no... ehk juba viis korda loetud). Ja vihmaseks ilmaks soovitan Boriss Pasternaki „Doktor Živago“ – parim.

Siret Trull, kirjastuse Grenader toimetuse juhataja:

Suveks soovitan Ralf Butschow'i lastele mõeldud otsimisraamatut „Pahupidi päev“, kus suurtele värvilistele piltidele on autor meelega joonistanud asju, mida kas ei olegi tegelikult olemas või mis on täiesti vales kontekstis: vannil on inimjalad ja traktoril kopa asemel käsi, liivakastis ujub poisike ja supermarketis teeb sisseoste kõndiv lind...

Sirje-Mai Pihlak, kirjastuse Ilo juhataja:

Eriti just rannas päikest võttes, aga miks ka mitte kodus diivanil on mugav ja käepärane väikese formaadiga sari „Doktor Frank. Arst keda naised usal-

davad“. Doktor Frank on tunnustatud meedik, kuid samas ka hea inimestundja ning väga hea sõber, kes oskab mitte ainult ihu, vaid ka hinge ravida.

Noortele soovitan suvepuhkuse ajal põnevaid kriminulle: laste ja eriti just poiste seas juba ülipopulaarsed Tommy ja Kribu krimkad: „Murdvargus koolis“, „Inimröövlid internetis“ ja kohe-kohe ilmuv kolmas sarja raamat „Kõhi pappi, või muidu...“.

Tiina Tammer, kirjastuse Tänapäev juht:

Ilukirjandusest pakume Andrei Hvostovi raamatut „Võõrad lood“ ja Veikko Huovinen teost „Silguvorm Jeesusele“.

Lastele võib julgelt kätte anda ja ka ise lugeda Leelo Tungla raamatut „Kristiina, see keskmine“ ja Aino Perviku „Presidendilugusid“.

Kes kuidagi lugeda ei viitsi, võivad vaadata läbi ajaloo Euroopa üht menukamat koomiksisarja „Tintini seiklused“ (ja ka natuke ikkagi lugeda ka).

Pärast jaanipäeva ilmub väga vajalik raamat, Marcantonio Spade „Võit alkoholiprobleemi üle“. Ja kui asi liiga tõsiselt läheb, võite kätte võtta Christoph Emmelmanni „Väikese naerujoo- ga raamatu“, kus sees naeruharjutused, mis ja maandavad pingeid.

uudis

Eesti Kirjastuste Liidul on nüüd 36 liiget

5. juunil toimus Eesti Kirjastuste Liidu üldkogu, kus kinnitati 2007. aasta majandusaruanne. Ühtlasi võeti vastu ka uus liige – Haus Galerii OÜ.

Eesti Kirjastuste Liit asutati 1991. aastal ja ühendusega praeguseks on liitunud kokku 36 kirjastust.

(vt ka www.estbook.com)

Raamatuklubi näitus avatud

Kümme aastat tagasi loodi Eestis esimene raamatuklubi. Täna Eesti suurim raamatuhuvilisi ühendav Suur Eesti Raamatuklubi on populaarne – kokku on selles üle 30 000 liikme.

Oma ümmargust sünnipäeva tähistatakse näitusega. 10.–30. juunini on Rahvusraamatukogu peanäitusesaalis avatud väljapanek „Raamatuklubi 10“, kus väljas kõik klubiraamatud läbi kümne tegutsemisaasta.

Eesti Ekspressi Kirjastuse loosivõitjad

8. mai ajalehes Raamat kutsus Eesti Ekspressi Kirjastus lugejaid vastama küsimusele, millist raamatut sarjas „Seiklusjutte maalt ja merelt“ soovitakse peatselt ilmumas näha. Kõigi vastanute vahel loositi välja kolm sarja seiklusjuttu. Võitjad on Priit Mäesalu (võiduraamat „Nils Holgerssoni imeline teekond läbi Rootsi“), Kalev Reppi („Kolm musketäri“) ja Margo Klaos („Kaptan Granti lapsed“). Palju õnne võitjatele ja täname kõiki küsitlustest osavõtjaid!

Järgmine ajaleht RAAMAT ilmub 21. augustil 2008. a.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2007

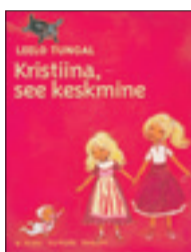

ilmumas

Tartu päevik 1928-1941

Elo Tuglas
kujundanud
Andres Tali
504 lk
köva köide
Friedebert Tuglase abikaasa Elo päevik maalib naiselikult ilmeka pildi 1920.-1940. aastate Tartust, selle intriigiderohkest vaimuelust ning tolleaegsetest kultuuritegelastest – kirjanikest, kunstnikest ja näitlejatest. Päevik on illustreeritud fotodega Eesti Kirjandusmuuseumist ja Tuglaste pildikogust.

Kristiina, see keskmine

Leelo Tungal
pildid
joonistanud
Kirke Kangro
sari „Minu esimene raamat“
168 lk
köva köide

Kristiina-raamat on kirjutatud ajal, kui praegused emad-isad olid alles lapsed. Siis polnud Eesti iseseisev riik ja paljud asjad olid teistmoodi kui praegu: emadepäeva ja jõulude tähistamine polnud küll päris keelatud, kuid märksa tähtsamaks peeti naistepäeva ja uut aastat, mille saabumist kuulutas nii raadios kui ka televiisoris Kremli kellade helin. Toitu ja rõivaid ei ostetud kroonide, vaid rublade eest, ja poodides polnud pooltki nii palju kaupa kui praegu.

August 1939

Manfred Vasold
tõlkinud
Toomas Huik
kujundanud
Heino Prunsveld
204 lk
köva köide

Käesolev raamat kirjeldab ühtteistkümmet päeva enne Teise maailmasõja puhkemist. Raamat põhineb omaaegsetel allikatel – diplomaatide ettekannetel, riigitegelaste ja erasikute päevikutel, kirjadel ja memuaaridel ning ajalehtedel.

Toonaseid sündmusi on kajastatud nii, nagu need paistsid kaasagsetele: nende vaatenurgast, nende sõnadega, tund-tunnilt ja päev-päevalt.

Goa sündroom

Aleksandr Suhhotšev
tõlkinud
Veronika Einberg
kujundanud
Margus Tammik
256 lk
köva köide

Serjoga peab Moskva satelliitlinnas Koroljovis WC-potimüüja ametit. Õigemini pidas, kuni sõber veenis teda ostma pileti Goasse. Nagu arvata, on päikeseloojangute vaatamine rannal, lahjad narkootikumid ja sõrnikud GlavFishi restoranis hoopis lõbusam, kui ta endine töö ja nii otsustab ta liituda India kuurordis püsivalt hõlbuelu elavate venelaste aina kasvava kogukonnaga. Teda tabab, nagu paljusid ta rahvuskaslati, Goa sündroom.

Kuidas Eestis linde vaadelda

**Margus Ots
Uku Paal**

Lindude vaatlemine on meil muutumas järjest populaarsemaks harrastuseks. Linnud on väga atraktiivne elusolendite rühm, neid leidub meil kõikjal ja nad lasevad enast suhteliselt kerge vaevaga vaadelda. Lisaks on Eesti tänu väga erilisele loodusele äärmiselt liigirikas. Seetõttu on meil järjest rohkem linnuvaatlejaid nii Eestist kui ka paljudest teistest maadest. Lindude vaatlemist hõlbustavad eelkõige kaitsealadele, aga ka mujale viimastel aastatel rajatud arvukad matkarajad ja linnuvaatlustornid.

Kus linde vaadelda

Aga kus linde vaadelda? Kus on kõige paremad linnupaigad, millal on kõige parem aeg ühte või teist kohta külastada? Sellist ülevaadet ei ole varem eesti keeles ilmunud. Käesoleva linnuvaatlaja teejuhiga üritame seda lünka mõnevõrra täita.

Kõiki linnuvaatluspaiku sisaldavat raamatut on ilmselgelt võimatu koostada, sest igal linnuhuvilisel on oma lemmikpaigad ja nii oleks nimekiri lõpmata pikk. Arvestada tuleb seda, et maastik on pidevas muutumises ja sellega kaasnevad ka muutused linnustikus. Seetõttu mõned linnupaigad tekiavad juurde, teised kaovad. Eri aastatel võib samas kohas sõltuvalt veetasemest, inimtegevusest ja muudest faktoritest linnuelu olla väga varieeruv.

Seepärast saigi kokku pandud ülevaade nendest linnupaikadest, mis on nii meie kui ka välismaiste linnuvaatlejate seas kõige populaarsemad ning mis on ühtlasi ka kõige isendi- ja liigirikkamad kohad.

Kuidas tegime valiku

Üks oluline kriteerium, miks üks või teine ala sai välja valitud, on ka lihtne juurdepääs. Peaaegu kõigi teejuhis käsitlemist leidvate paikade linnustikuga saab matkarajalt või siis isegi lausa auto juurest lahkumata tutvust teha.

Siidisaba on meil talikülaline. Headel marja-aastatel tuleb põhjast meile tuhandeid siidisabasid. Uku Paali foto.

Mis aga kõige tähtsam – teedelt ja matkaradadelt vaadeldes häiritakse oma tegevusega linde võimalikult vähe. Ka looduskaitsealadel kaalutlustel on mõned alad välja jäetud, aga samas on ka rangelt kaitstavate liikide puhul ära nimetatud alad, kus saab neid lindudele ohutult vaadelda.

Kuidas linnuvaatleja teejuhti kasutada

Üldjoontes võib raamatut kasutada kolmel viisil.

Kui on kindel plaan mõnda konkreetset ala külastada, siis tuleb lahti võtta vastava ala ülevaade, kust saab teada, kus ja millal täpselt käia ja keda seal näha võib.

Kui on soov leida mõnda konkreetset linnuliiki, siis peaks esmalt tutvuma liigiülevaadetega, kust saab infot liigi staatuse ja leviku kohta Eestis ning vähemarvukamate liikide puhul ka parimate kohtamispaikade kohta.

Kui on aga soov mingil konkreetsel ajal retkele minna, siis leiab soovitusi ja juhiseid linnuvaatleja aastaringi peatükist.

Lisaks leiab linnuvaatleja teejuhist teavet meie linnustiku uurimise, kaitsmise ja vaatlemisega tegelevatest organisatsioonidest, välja antud määratelt ja käsiraamatutest ning ka üldisi soovitusi lindude vaatlemiseks.

Linnuvaatleja teejuhi koostamisel olid oma nõuannete ja soovitudtega

suureks abiks Eerik Leibak, Mati Martinson, Ivar Ojaste, Ranno Puumets ja Indrek Tammekänd. Väga suur tänu neile!

Eesti linnuvaatleja teejuht

Margus Ots,
Uku Paal
kujundanud
Villu Koskaru
288 lk
pehme köide,
värvitrukk,
fotod ja kaardid

Tallinna linnaelanik liikleb

Raamat „Tramm, buss ja troll Tallinnas“ annab ülevaate Tallinna ühistranspordi ajaloost alates hobustrammidest kuni kaasaja trammide, busside ja trollideni. Põhitekstist ning paarisaja foto kõrval on kirja pandud Tallinnas liigelnud ühissõidukite loetelu, sõiduplaanid, pileti hinnad ja koguni eri liinide peatused.

Raamat ei ole mõeldud Tallinna transpordiettevõtete üksikasjaliku ajaloo, vaid käsitleb ühissõidukite eelkõige linnaelaniku vaatepunktist. Raamatu lisas on kokkuvõtlikult kirja pandud Tallinnas aegade algusest saadik sõitnud trammid, trollid ja bussid. Üksikasjalikum esitus poleks raamatuse mahtunud, asjahuviline võiks uurida kodulehte <http://tallinn.mashke.org>

Fotomaterjali Tallinna ühissõidukitest on ajaloo keerdkäikudele vaatamata säilinud üsna rikkalikult. Pilte ja negatiive peamiselt trammiliikluse

Mootori Scania Vabis nr 60 Viru väljakul väljumas Nõmme liinile ca 1939. Vasakul Gonsiori tänava algus, kõrgem maja „Radio“ kirjaga oli püsti kuni Viru hotelli rajamiseni. Pildi keskel M. Gorbatschewi äri ees reservis kaks Federali. Johannes Koitmeetsa foto

vanemast ajast sisaldavad muuseumite kogud. Mõndagi põnevat leidus omaaegses NSV Liidu Filmi- ja Fotodokumentide Keskarhiivis Krasnogorskis.

Ometi on aegu ja valdkondi, kus pildimaterjali üsna napilt: bensiinimootortrammid; trolliliikluse algus Mustamäel ja esimesed Škodad (1966-1975); bussid (algusest kuni 1970. aastateni).

Väga vähe on ka pilte bussidest aastail 1992-2003. Teateid fotodest ja negatiividest, aga ka vanadest sõidupiletitest, päeva- ja kuugraafikutest ja muust ootab autor tänuga e-aadressil olander@neti.ee

Tramm, buss ja troll Tallinnas

Aare Olander
kujundanud
Andres Tali
köva köide
200 lk

Siberi põlisrahvaste saatatus

Ajalooline ja ajakirjanik Anna Reid alustab oma raamatut „Siberi põlisrahvastest nii: „Esmapäeval meenutab pilt jõulukaarti. Madalas rohmakas hütis seisab meie ees noor naine, juuksed sädelemas läbi katuseaugu langevate päikesekiirte käes. Tema õla tagant piilub lambanahka rõivastunud mees, naise käes on erepunase ristiga kohvriku. Seljaga vaataja poole on nende ees kummargil kolmas tegelane. Ehkki tema nägu pole näha, näitab rüü, et tegemist on preestri või võimukandjaga: punutud naharibade ning metallist madude ja lindudega kaunistatud rüü sobiks hästi ühele kolmest Idamaa kuningast.“

Kunagi ateismimuuseumis välja pandud maali sõnum on selge. Naine on kohale lennanud arst, kes soovib päästa metsikut maad. Lambanahas mees on lendur, rüüd kandev kuju aga Siberi šamaan, kes kummardab teaduse ja progressi jõudude ees, mida kehastab Nõukogude kommunism.

Siberi põlisrahvaste saatatus Venemaal sarnaneb indiaanlaste omaga Ameerikas või aborigeenide omaga Austraalias.

Siberlaste maa vallutasid 17. sajandil

Pulmarõivais sahha pruut koos hobusega balagani ees. Balagan oli traditsiooniline savimaja, kus sahad elasid talviti koos loomadega.

dil õnnekütidest kasakad, tsaarivõim orjastas nad ning nakatas rōugete ja gripiga, Stalini ajal lasti neid maha või saadeti GULagi laagritesse. Enamik Venemaa ajalooteseid ei räägi neist peaaegu sõnagi.

Tänapäeval on Siberi põliselanikke

üle miljoni. Nende seas on seniajani levinud šamanism ja budism ning nad on hakanud taotlema õigust otsustada ise oma esivanemate nafta- ja teemandirikaste alade kasutamise üle. Läänes ei tea paljud inimesed midagi isegi nende olemasolust.

Raamatus „Šamaani rüü“ vaatleb Anna Reid Siberi põlisrahvaste elu, toetudes rahvajuttudele ja KGB aruannetele, intervjuudele munkade ja šamaanide, põhjapõdrakasvatajate ja etnograafide, sunnitöölaagrites ellujäänute ja parteiaparatsikutega.

Raamatus võetakse ette rännak läbi nelja sajandi ning seitsmendiku kogu maakera maismaapinnast.

Tulemuseks on ainulaadsete ja enim ohustatud rahvaste elav rühmaportree, mis tuletab meile ühtlasi meelde, et kuigi Venemaa on kaotanud oma Kesk-Euroopa impeeriumi, on tal ikka veel alles Aasia impeerium.

Šamaani rüü

Siberi põlisrahvaste lugu
Anna Reid
tõlkinud
Marek Laane
kujundanud
Piret
Niinepuu-Kiik
253 lk
kõva köide

Kuidas ma presidendilugusid kirjutasin

Aino Pervik

Algas see nõnda. Ühel ilusal sügisel pühapäeval jalutasin ma oma tütre Pireti ja tema poja Pauliga Kadriorus. Käisime läbi kõik need kohad, kus me harilikult jalutame. Kõndisime ümber luigetiigi. Peatusime pikemalt laste mänguväljaku ääres. Paul kiikus natuke, ronis natuke, liugles natuke mööda liiteed. Meie Piretiga ajasime mänguväljaku kõrval juttu. Paul oleks vist tahtnud veel pikalt kiikuda, kuid meie tüdinesime seismisest ära.

Läksime edasi presidendilossi ilusasse aeda. Vaatasime lilli ja purskkaevu. Siis jalutasime läbi aia teisele poole, sinna, kus kasvavad kastanid. Hakkasime kõik kolmekesi kastanimune korjama.

Üks hea kastanikoht on täpselt presidendilossi kõrval. Seal on sügisel alati palju kastanimune maas. Kastaneid otsides mõtlesin, et kui hea oleks presidendil endal varahommikul siia korjata tulla: varahommikul, kui keegi ei ole veel jõudnud öö jooksul pudenenud kastaneid ära noppida.

Aga et ma olen kirjanik, siis tuli mul kohe tahtmine sellest lugu kirjutada.

Sealt see algaski. Ühe loo järel tuli pähe mõte teisest ja siis kolmandast, ja lõpuks sai kokku terve raamatutäis lugusid, kus on juttu täiesti väljamõeldud presidendist. Mitte ükski päris president ei ole mitte seda moodi, kui president Pontus. Sellest on mul vahel isegi natuke kahju, sest president Pontus sai mulle kirjutamise ajal armsaks. Aga päris presidentidest tuleb kah aru saada. Ega niisugust munaseadust, nagu president Pontus välja mõtleb, ei saa

vist siiski seaduseks teha. Ja uusaastakõnet ei hakka ükski maailma pärispresident lindudele, loomadega ja kaladega pidama. Kuigi see võiks ilus olla. Ja ega vist päris president ei läheks Funafuti suursaadikuga kelgumäele kelgutama? Või ehk äkki mõni siiski läheks?

Kuid selle kastaniloo on tegelikult nõnda, et just mina ise olen pisesest peale kangesti tahtnud kastaneid korjata, ent seal, kus ma kasvasin, ei olnud üldse kastanipuid. Nüüd korjan ma igal sügisel ikka mõne kastanimuna üles ja pistan taskusse.

Presidendilood

Aino Pervik
pildid joonistanud Piret Raud
kujundanud Kristel Sibul
104 lk
kõva köide
sari "Loe mind"

Koomiksikangelane Tintin jõuab Eestisse

Tauno Vahter

Juunis ilmuvad eesti keeles kaks esimest Tintini koomiksialbumit, „Vaarao sigarid“ ning „Sinine Lootos“.

„Tintini seiklused“ on üks maailma populaarsemaid koomikseid. Peategelane Tintin on noor ajakirjanik, kes sattub üle maailma mitmesugustesse seiklustesse ning teda saadab alati truu karmikarvaline foksterjer Milou.

Nende koomiksialbumite autor on belglane Georges Remi (1907–1983), kes kasutas kunstnikunime Hergé.

„Tintini seikluste“ 23 albumit on ilmunud praeguseks 75 keeles, neid on

müüdnud sadu miljoneid eksemplare ning raamatutest on valminud nii näidendeid, mängu- kui ka joonisfilme, mida on muuhulgas näidatud ka Eesti Televisioonis.

Steven Spielbergi ja Peter Jacksoni juhtimisel on peagi valmimas Tintini filmitrilooogia.

Raamatus „Vaarao sigarid“ seikleb Tintin Egiptuses ja Aasias. Ta uurib vaarao hauakambrit, kuid avastab hoopis nüüdisaegse saladuse.

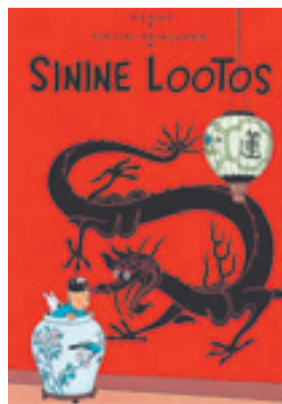
„Sinise Lootoses“ seikleb Tintin Aasias. Ta jälitab uimastikaubitsejaid ja sattub sekeldustesse eksootilises Hiinas.

Huvitav on seegi, et üks Tintini tegelastest on eestlane. Veelgi haruldasem on, et endine hävituslendur on koguni postitiivne kangelane

Vaarao sigarid

Hergé
tõlkinud Katrin Kaarep
64 lk
värvitrükk

Sinine Lootos

Hergé
tõlkinud Katrin Kaarep
64 lk
värvitrükk

ilmumas

Silguvorm Jeesusele

Veikko Huovinen
tõlkinud
Piret Saluri
kujundanud
Tõnu Kaalep
180 lk
kõva köide

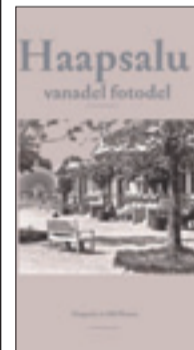
„Silguvorm Jeesusele“ on kogumik Veikko Huovise huumorikaid lühijutte. Üle 30 loo seas kohtume muuhulgas Tarzani, Fidel Castro, Urho Kekkonen ja Jeesusega. Õpetatakse ka otstarbekalt alkoholi tarvitama ja saame teada, mis juhtub, kui linnarahva maailmapilt põrkub kokku maarahva omaga.

Refleksoloogia algajatele

David F. Vennells
tõlkinud
Katrin Hommik
kujundanud
Irina Tammis
240 lk
pehme köide

Refleksoloogia ehk refleksoteraapia on lihtne ja efektiivne alternatiivravi meetod. Jalatalla kindlate piirkondade õrna masseerimisega võib ravida spetsiifilisi vaevasi ja parandada kehalist, emotsionaalset ja vaimset tervist. Refleksoloogias algajatele antakse selged, terviklikud, joonistega illustreeritud juhised. Isegi kui pole eelnevaid teadmisi meetodi kohta, saab seda kohe kasutada. David Vennells, kvalifitseeritud ja suurte kogemustega refleksoloog, juhhib teid algteadmistest täieliku teraapiaseansini.

Haapsalu vanadel fotodel

koostanud
Asta Veenpere
ja Kalev Jaago
kujundanud
Kersti Tormis
176 lk
kõva köide
ümbrispaber

Läänemaa Muuseumi vanimad fotod pärinevad umbes 1853. aastast, kuid Haapsalu linnavaateid nii varasest ajast fotografeeritud pole. Käesolevasse raamatusse on koondatud fotod ajavahemikust 1870–1940.

„Haapsalu vanadel fotodel“ ilmub Eesti linnade sarjas ja on valminud koostöös Läänemaa Muuseumiga.

Väike naerujooga raamat

Christoph Emmelmann
tõlkinud
Maie Pikani
kujundanud
Mae Rand
77 lk
kõva köide

Selles raamatus kombineeritakse naermise positiivne mõju joogaga. Hingamistehnikatega ühendatud lihtsad ja efektiivsed naeruharjutused, näiteks karunaer ja piimakokteilinaer, mõjutavad otseselt keha energiakeskuseid ehk tsakraid. Naermine on parim teraapiavorm – see teeb õnnelikuks ja maandab pingeid.

Eesti aukonsulid huvituvad „TEA e-Entsüklopeediast“

Maikuu lõpupäevil tulid maailma eri paigust Tallinnasse külaskäigule Eesti aukonsulid. Nendega oli kohtuma kutsutud ka TEA Kirjastus, kes sai võimaluse välja panna oma teatmekirjanduse, sõnaraamatute ja eesti keele õpikute näituse ja esitleda peatselt ilmuma hakkavat uut rahvusentsüklopeediat ning äsja ilmunud „TEA laste- ja noorteentsüklopeediat“.

Eesti aukonsulite huvi „TEA entsüklopeedia“ vastu oli erakordselt suur. Uus-Meremaa, Austraalia, Ameerika Ühendriikide, mitme Lõuna-Ameerika riigi ning ka naaberriikide Eesti aukonsulid leidsid, et „TEA e-Entsüklopeedia“ avab kogu maailma eesti keele ja kultuuri huvilistele täiesti uued võimalused. Ühest küljest tähendab see usaldusväärsest teabevarast info saamist, teisest küljest pakub see kultuurihuvilistele väga palju visuaalset materjali ja annab neile meie kultuurist senisest sügavama ettekujutuse, sest „TEA e-Entsüklopeediasse“ tulev audiovisuaalne materjal toob kultuurinähtused ka kaugematele rahvastele lähemale.

„TEA entsüklopeedia“ vastu tuntake elavat huvi ka välismaal.

TEA TOP läbi aegade

1. **Grammar is Easy!** Lihtne inglise keele grammatika koos harjutuste ja võtmega
2. **Võõrsõnastik**
3. **E nagu Eesti.** Eesti keele õpik algajale
4. **Kukeaabis**
5. **Password.** Inglise-eesti seletav sõnaraamat
6. **Taskusõnastik.** Inglise-eesti-inglise
7. **Pere terviseentsüklopeedia**
8. **Suur perenaise käsiraamat**
9. **TEA rahvasõnaraamat. Võõrsõnad**
10. **TEA laste- ja noorteentsüklopeedia** (I-III köide) ning **TEA laste ja noorte e-entsüklopeedia** (DVD-I ja CD-ROM-il)

Kas TEAte?

„TEA entsüklopeedia“ tellijate vahel loositakse 10. septembril – „TEA entsüklopeedia“ ilmumahakkamise päeval – välja suur aastavahetuse ümbermaailmareis kahele. Mitu korda on selle reisi kestel põhjust uue aasta saabumist tähistada? Valige õige vastus:

- a) 1
- b) 2
- c) 10

Vastused saatke TEA Kirjastusse meili teel info@tea.ee või postiaadressil Liivalaia 28, Tallinn 10118. Õigesti vastanute vahel loositakse välja teatmeteos „Maailma lühiajalugu“. Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus maikuu küsimusele: „TEA entsüklopeedia“ kolleegiumisse kuulub viis liiget.

„Siin me oleme!“ TEA Kirjastuse kollektiiv 20. sünnipäeva eel. Tea juubeli kohta lugege lähemalt esilehe kommentaarist.

Tahan maksimumi!

Tiit Pruuli maailmarändur

Mida vanemaks ma saan, seda enam hakkan valima. Mitte et ma end vanana tunneksin, aga kõike enam ei jõua ega taha. Tahaks ainult maksimumi!

Ei ole aega ega tahtmist lugeda iga-sugust kirjandust, ei ole aega ega tahtmist igale poole minna. Ei siruta enam kätt suvalise öökapiiraamatu järele, vaid valin neid, milles emotsionaalne ja intellektuaalne kvaliteet on täiuslik. Ei reisi enam esimesse pähetulnud paika, vaid ainult sinna, kust saan enim energiat ja elamusi.

Ümbermaailmareis nagu elav entsüklopeedia

Nii nagu entsüklopeedia on raamatute kuningas, nii on ümbermaailmareis vaieldamatu reisi kuningas. Need mõlemad on oma valdkonna maksimumid, oma valdkonna Everesti mäed. Sellepärast võidabki üks „TEA entsüklopeedia“ tellija ümbermaailmareisi kahele.

Auhinnaks on reis, mille kestel nähakse Aasia ja Lõuna-Ameerika suurlinna, ekseldakse džunglis ja tajutakse Vaikse ookeani ääretust. Usun, et selle reisi tipp hetked saavad kas müstilisel Lihavõttesaarel vanu kivikujusid otsides või Aitutaki paradiisasaarel uut aastat vastu võttes.

Ümbermaailmareis on tööpoolest nagu elav entsüklopeedia, mille käigus õpitakse tundma kaugeid maid, võõraid kultuure ja lõpuks ka iseennast.

Saalomoni saared, Iguazu juga, Rotorua geisrid on midagi nii eksootilist, et nende erilisust võib lõpuni tajuda vaid siis, kui oled ise kohal olnud, nuusutanud, vaadanud, katsunud. Nende kohtade sügavat sisu ei mõista enne, kui pole rääkinud kohaliku külamehega, vaadanud, kuidas kalurid merele lähevad, või tinginud turukaupmeestega.

Mugav viis viia täide lapsepõlveunistus

Jah, ümbermaailmareis on ehk tõesti mingis mõttes pealiskaudne ettevõtmine. Veidi enam kui ühe kuuga läbitakse tohtu hulk punkte, millest enamikus võiks ju soome-ugriliku põhjalikkuse juures veeta nädalaid ja kuid. Ent see on parim võimalus kiireks kultuuridevaheliseks võrdluseks.

See on mugavaim viis viia täide oma lapsepõlveunistus – matkata silmapiiri taha. Ja tulla siis, täis uut väge, kiiresti tagasi koju, oma armsate inimeste ja harjunud ümbruse juurde, ning rääkida sõpradele lugusid sellest, kuidas Paraguays elavad vihmametsas kahe peaga lohed ja Tahitil on sellised kaunitarid, et tahaks kohe tagasi minna.

„TEA entsüklopeediagi“ pajatab lugusid maailma lõputust eripärast ja tarkusest ning kutsub rändama silmapiiri taha, abiks e-entsüklopeedia internetis. Koos eheda ümbermaailmareisiga õneliku käega tellijale ja tema kaaslasele on selles ettevõtmises imeliselt palju väge.

Ümbermaailmareisi kohta loe täpsemalt www.gotravel.ee.

„Ümbermaailmareis – see on elav entsüklopeedia,“ lausub Tiit Pruuli.

Elu rütmid lauludes

Taive Särg

Raaamat ja CD-plaat „Eesti kalendrilaulud viisidega“ pakub valiku eesti rahvakalendripühade laule. See osa eesti pärimuskultuurist annab suurepäraseid võimalusi muuta aasta tähtpäevi ühtaegu traditsiooniliseks ja eriliseks.

Raamatus on avaldatud üle kaheksa regilaulu noodistuse ja teksti, neist 76 on kuulutatavad ka CD-plaadilt. Esitajateks on vanemad inimesed, kes oskavad veel regilaulu vana murdekeelt ja stiili, kuid on salvestamise ajal laulnud enamasti üksi ja mitte pühade ajal. Tänapäevane esitaja peaks igakord järele mõtlema, kuidas neid laule meie aja ja oludega sobitada. Laulud on raamatus liigitatud kalendripühade ja piirkondade kaupa, alustades Põhja-Eestist. Avaldatud laulude juures on kommete kirjeldusi, fotosid, sõnaasetusi ja murdetõlkeid ning täpsed andmed allikmaterjali kohta Eesti Rahvaluule Arhiivis.

Jaani laulud olid maagilised

Kuidas ette kujutada kalendrilaulude laulmist tänapäeva jaanitulele? Lõke põleb. Eestitleja vormib sõnu, mida kõik koos kordavad. Mõned murdesõnad on vanad, natuke arusaamatud. Read kõlavad kui maagilised vormelid. Iga värss lõppeb refräänsõnaga *jaaniku*. Siis hakkab eest ütlemas mees, järsemate rõhkudega ja valjemalt. Kui sõnad lõpevad, mõtleb ta neid juurde. Siit-sealt hüütakse uusi ridu. Lühike viis aina kordub ja kordub, jääb peas püsivalt kumisema ja lõpuks saadab sind terve öhtu.

Jaanipäev oli üks aasta suurimaid pühi, millega tähistati aasta suvist kõrgpunkti. Jaani laulud on enamasti maagilise sisuga: neis kutsutakse jaanitulele ja manitsetakse hoolikalt tuld valvama. Öeldakse, et kes ei tule tulele, see on järgneval aastal laisk, magab palju ja tema töö ei edene: laseb oma põllud umbrohtu kasvada. Suhteliselt palju räägitakse inimese elus keskestest asjadest – söögist ja joogist. Jaanipäeva aegu on rohi lopsakas ning seetõttu

Muistne põõripäevapüha jaanipäev on tänapäevalgi suve ilusamaid pidusid. Foto Rauno Volmar/EPL

saab rohkesti piima, kohupiima ja võid. Lõunaeesti lauludes meenutatakse sel puhul hea sõnaga Jaani ennast, arvatakse, et pidades teda viljakushaldjaks.

Jaanitule juures on kombeks kiikuda ning vanasti sealjuures alati lauldi. Kiigelaulud on sageli pikad ja kohati omapäraste, kiige ootsumise rütmis venitatud viisidega. Tänapäeval on nende oskus õige haruldaseks jäänud. Samas on peoplatsidele ehitatud palju kiikesid ning kiikumise rütmis laulmine võiks anda ootsumisele oma võlu. Lõuna-Eesti kiigepühadeks olid eelkõige lihavõtted, Põhja-Eestis algas kiikumine suvistepühadel ja võis kesta kogu suve.

Sügispuhade laule teatakse senini

Sügisese mardi- ja kadrisandilaulud on siinses raamatus kõige arvukamate näidetega esindatud, nende juurde kuulub meil tänini püsinud kombestik. Mulgimaalt on teada üksikud hinge-

sandilaulud. Hingesandiks, aga võib-olla ka mardi- ja kadrisandiks käimine võis omal ajal seostuda esivanemate usuga. Lisaks on raamatus suur valik liulaulu vastlapäevaks ning mõned lühemad laulud jõuluku-näärriks ja jüripäevaks.

Muiste arvati lauldud sõnal olevat maagilist mõju, kuid muidugi pakkus laulmine meelelahutust. Looduslähedaste rahvaste, sealhulgas ka mineviku eestlaste jaoks, märkisid mitmed kalendripühad kahe ajaperioodi piiri. Seda piiri ületati pidulikult kindlate tavade kohaselt, et mõjutada algavat ajaperioodi soodsas suunas. Tüüpilised olid mitmesugused puhastamised, enustamised ja maagilised toimingud, et vabaneda senisest halvast ning saavutada õnne. Pidutsemine ja tööst hoidumine oli kohustuslik.

Püha ja argipäeva vaheldumine annab elule rütmi. Värvide võiks pühadele anda nende erinev nägu. Vahel kipu-

vad peod kujunema ühetaoliseks söömiseks toas laua taga istudes või lõkke ääres grillides. Ka tänapäeva maailma löikes kipub pühade tähistamine ühtlustuma, näiteks eesti rahvakalendrisse on ilmunud valentinipäev, jõuluaegu kuulub paljudes paikades ühtemoodi ingliskeelseid laule. Nii võib tekkida igatsus omapära järele: tahaks tunda oma vanu kombeid või ka näidata neid kaugelt saabunud külalistele.

Eesti kalendrilaulud viisidega
CD
Taive Särg
208 lk
pehme köide

Käepärased reisikaaslased

Ilme Rääk
toimetaja

Silmaringi reisi juhi“ sarjas äsja eesti keeles ilmunud Top 10 Berliin, London, Peking, Praha ja Sitsiilia meenutavad ülesehituselt sama kirjastuse suuri, kuni 500-leheküljelisi reisi juhte ning veel trükisooje 80-leheküljelisi taskuformaadis ja kaartidega varustatud teatmikke, jäädes mahu ja pakutava info poolest nende vahepeale.

Käepärased, taskusse või käekotti mahtuvast Top 10 raamatust leiab reisiühiline ülevaate linna või piirkonna tähtsamatest muuseumidest, galeriitest ja pühakodadest, parematest restoranidest, baaridest ja ostupaikadest ning iga hinnaklassi hotellidest. Valides reisikaaslasteks selle esikümnete kok-

kuvotte, võib kindel olla, et ükski oluline vaatamisväärsus ei jää märkamata ega elamus saamata. Väljapaistvamate ehitiste, kaunimate aedade ja parkide kohta leidub põnevat teavet nii nende ajaloost kui tänapäevast. Viiteid, soovitusi ja nõuandeid pakutakse alates vaatamisväärsustega tutvumiseks sobivaima aja valimisest ja soodsamate piletite ostmisest kuni selleni, missuguse torni tippu kauni vaate nautimiseks kindlasti tasub ronida, missuguses restoranis

mõnd liha- või kalarooaga tellida ning kus lastega lõbusasti aega veeta.

Peatükis „Ringkäik linnas“ pakutakse piirkondade huvitavamate paikade külastamiseks mõistlikke ja järeleproovitud marsruute koos soovitusetega hommiku-, lõuna- või õhtusöögi nautimiseks ja puhkamiseks. Igas raamatus on täpsed kaardid ja rohkesti värvifotosid. Häälusjuhistega vestmik on abiks menüüdest ja siltidest arusaamisel, samuti neile, kes soovivad

end proovile panna ja kohalikega pisut nende emakeeles suhelda.

Reisijuhi eesmärk on anda mitmekülgne ülevaade külastatavast maast ja rahvast ning aidata kogu reisi viibitav aeg sisustada võimalikult meeldivalt, ilma ekslemise ja pettumusteta. Sihtkohtade eripära arvestades on tähelepanu juhitud ka olukordadele või paikadele, mis kätkevad endas ohtu külastaja tervisele või rahakotile ning mida seetõttu peaks vältima.

Silmaringi reisi juht TOP 10 Berliin Praha London Sitsiilia Peking
iga raamat 192 lk
pehme köide, lakkadega

ilmunud

Silmaringi reisi juht. Türgi
Suzanne Swan
tõlkinud
Andreas Arduš
408 lk
pehme köide
lakkadega

„Silmaringi reisi juhtides“ on sihtkohad jagatud erinevateks piirkondadeks, mida raamatu lehekülgedel põhjalikult lahatakse.

Avapeatükk „Teretutus Türgiga“ kirjeldab riigi geograafilist asendit ning vaatleb seda ajaloolises ja kultuurilises kontekstis. Olulisi vaatamisväärsusi tutvustatakse osades „Istanbul piirkonniti“ ja „Türgi regioonid“ fotode, kaartide ja jooniste abil. Täpsemat teavet restoranide, hotellide, meelelahutuste ja ostude kohta leiab „Reisi ja teatmikust“. „Ellujäämisõpetus“ jagab nõuandeid kõige kohta, alates rahavahetamisest ja lõpetades bussisõiduga. „Mida vaadata“ rubriigis on vaatamisväärsused toodud liikide kaupa: muuseumid ja galeriid, mošeed, pargid ja aiad ning ajaloolised hooned.

Raamatu lõpus on nime- ja aine- loend, mis hõlbustab soovitud koha ülesleidmist.

Mida maailm usub!
Viis suurt religiooni
Christine Schulz-Reiss
tõlkinud
Urmas Kaldmaa
152 lk
kõva köide

Raamatus selgitatakse viie suurema religiooni (kristluse, judaismi, budismi, islami, hinduismi) olemust, sarnasusi ja erinevusi. Kirjeldatakse iga religiooni päritolu, pühakirja, rituaale ja uskumusi ning palju muudki. Raamat avardab pealetükkimatu moel lapse silmaringi ja õpetab olema teiste suhtes tolerantne.

Vene-eesti koolisõnastik
Helle Leemets
544 lk
kõva köide

Vene-eesti koolisõnastiku (sisaldab umbes 2500 märksõna) koostamisel ja märksõnade valikul on lähtutud mitmetest varasematest vene-eesti ja eesti-vene, vene-inglise ja vene-saksa koolisõnastikest. Kasutatud on ka vene kooli- ja õppesõnastikke (ortograafiasõnastik, võõrsõnade leksikonid, sõnaühendite sõnastik, sagedussõnastik jm). Sõnaraamatu mahust lähtuvalt tuli teha valik märksõnade või näitematerjali rohkuse vahel. Käesolevas sõnastikus on eelistatud võimalikult rohkem märksõnade arvu.

Näitematerjali on kasutatud vaid abiks tähenduse täpsustamiseks ja kasutuse näitlikustamiseks. Sõnastik ei sisalda kuigi palju fraseologisme, kuna see oleks liiga mahukas ala, mis vääraks omaette kirjeldamist.

ilmunud

Lõomav Echo

Lee Child
tõlkinud
Allan
Eichenbaum

448 lk
pehme kõide

Endine USA sõja-
väepolitseinik Jack

Reacher on eraklik ja karm tegelane. Olles just seljataha jätnud ühe ebameeldiva olukorra, peatab ta maanteel esimese läheneva auto. Talle küüdi pakujaks osutub ilus, noor ja rikas naine, kes teatab üsna pea, et vajab Jacki abi. Naise tüdriku jälgitakse, lisaks kahtlustab ta, et tema jökker vangis istuv mees tapab ta kohe, kui vabadusse pääseb.

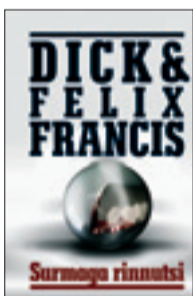
Surma puudutus

Ann Granger
tõlkinud
Urve Liivamägi

272 lk
pehme kõide

Kui Sally keelitas oma teadlasest abikaasat Liamit kolia-

ma vaiksesse küllasse Oxfordshire's, loodab ta rahulikumale elule. Kuid Liam tülitseb pidevalt Sallyga ning suhted on pingelised ka naabrimehe Bodicot'e'iga. Ning siis saabub salapärase postipaki, mis külvab majja ärevust ja hirmu. Loosse sekkub politseiinspektor Alan Markby ning ilmneb, et Liamil on palju vaenlasi.

Surmaga rinnutsi

Dick Francis &
Felix Francis
tõlkinud
Lauri Saaber

344 lk
pehme kõide

Tippkokk Max Moreton on kutsutud valmistama

toitu pidulikuks õhtusöögiks, kus osalevad hobuste võiduajamisega seotud maailma võimsad ja vägevad. Õhtu ei kulge aga nii, nagu loodeti. Kõigepealt veedab Max ise kohutava öö, valude käes vaeveldes ja oksendades. Väidetakse ka, et tema toidu tõttu tuli kaksikümmend neli külalist haiglasse toimetada. Asi lõpeb sellega, et Maxi restoran suletakse. Ta ei kavatse aga asja sinnapaika jätta.

Elus või surnud. Kolm evangelisti

Fred Vargas
tõlkinud
Anti Saar

256 lk
pehme kõide

Selle mõrvatriloogia esimest osa „Elus või surnud“ on prantslannast autori kodumaal autasustatud mitme kriminaalkirjanduspreemiaga. Ühel hommikul avastab lauljatar Sophia Siméonidis, et tema koduaeda Pariisi vaikselt kõrvaltänaval on istutatud pisike pöökpuu. Kes seda tegi, ei tea. Vaevast on mõistatuslik puuke jõudnud ümbruskonnas olevust tekitama hakata, kui lauljatar ise nagu vits vette kaob.

Jumalik teekond

Andres Kuusk

ETV poliitikatoimetuse juht

Maailma raamatuturg on pärast 9/11 sündmusi ülejuutatud sadade Al Qaeda vandenõuteooriatest kõnelevate üllitistega, kuid enamik neist on kirjaoskamatud ja naiivsevõitu. Forsythi „Afgaan“ on meeldiv erand, kirjutab ETV poliitikatoimetuse juht ja mitme Lähis-Ida temalise dokumentaalfilmi autor Andres Kuusk.

Reaalsed sündmused ja põhjalik uurimistöö

Kui ma tahaksin saada terroristiks, alustaksin ilmselt Forsythi raamatutest. Kust veel võiks saada ettekujutuse, kuidas toimub informatsiooni liikumine luureorganisatsioonide vahel. Soovite teada, kuidas teevad koostööd erinevad julgeolekuorganisatsioonid ja mis on need paarkümmend asja, mida terrorist peaks vältima – palun! Ja millised pikantsed detailid tehnoloogia võimalustest. Kui te veel ei teadnud, kuidas positsioneeritakse ja kuulatakse pealt mobiiltelefone, lugege Forsythi. Rääkimata mehitamata luurelennukite kasutamisest terroristide jälgimiseks kõikjal maailmas, pealtkuulamisaparatuuridest kuni luureagentuuride tööruutiniideni välja. Isegi Araabia Ühendemiraatide maanteede võrku on ta uurinud.

Ja see kirjanik ei ole oma raamatute skeeme välja mõelnud. Need tuginevad põhjalikule uurimustööle, mida vaid endine Briti armee piloot ja hilisem Reutersi ja BBC ajakirjanik on võimeline tegema. „Afgaani“ puhul ei olegi pahatihti võimalik aru saada, kas tegemist on dokumentalistika või ilukirjandusega. Afgaani eluloo kirjeldamise kaudu käib kirjanik läbi kogu külma sõja absurdse sündmustejada. Alates nõukogude vägede sissetungist Afganistani kuni kaksiktornide ründamiseni New Yorgis. Ja sinna vahele Pakistani võtmerollist regioonis kuni mitmete terroristirühmituste kujunemislooni.

Kõik ajaloolised sündmused ja tegelased raamatus on reaalsed. Ja nii lähebki korduvalt meelest, et „Afgaan“ on kirjanduslik väljamõeldis, sest Forsyth kirjeldab Tora Bora koobastes toimunud kohtumisi Osama bin Ladeni ja Ayman al-Zawahiriga nii loomutruult.

Võimatu missioon?

Forsyth tõstatab „Afgaanis“ tänapäeva luureorganisatsioonide kõige päevakajalisema küsimuse: kas Al Qaeda taolistesse terroriorganisatsioonidesse on võimalik infiltreruda? Olen filminud Talebani sünnilinnas Kandaharis ja tundnud end kui Stirlitz seljataga lohiseva langevarjuga. Ei ole olemas lahendust, mis aitaks minusugusel sulanduda kohalike sekka. Ükskõik mida ma ka ei teeks, lisaks see sajabrotsendilisele enesetapule vaid paraja annuse naeruväärsust.

Pealinn Kabul on täis ameeriklasi, kes kasvatavad habet, ent see annab vaid elementaarse miinimumi. Sind loetakse meheks, ei enam. Ka Eesti sõjaväepolitseinikud Kabulis olid habemesse kasvanud ja ühte neist peeti sageli esimesel pilgul isegi kohalikuks. Ent kui palju on ameeriklaste või britti-

Frederick Forsyth. Foto: DAVIS Chris/ArenaPAL, Scanpix.

de seas neid, kes valdavad filigraanselt araabia, puštu ja pärsia keele murra-kuid? Ja isegi siis kui te leiate sellise inimese, peaks tal olema absoluutne kuulmine usuasjades ja ta peaks suutma sobitada ülekeeruliste hõimusuhte maastikku. Ja mis olulisim, ta peaks olema lojaalne ja mitte vahetama hea pakkumise korral poolt.

Võimatu missioon? Forsythi arvates mitte. Kõik saab alguse Peshawaris. Al Qaeda kassiriit tabatud sülearvutist saavad Briti ja Ameerika luure teada, et terroriorganisatsioon valmistab ette suuroperatsiooni. Koraanist laenatud nimi Al-Isra (jumalik teekond) ähvardab millegi seninägematuga. Kes ründab, kus ja mida, on loomulikult teadmata. Viimase ölekõrrena loodetakse korda saata võimatu: saata eurooplane araablase sekka mängima araablasi. Ja mitte lihtsalt araablasi, vaid endist kõrget Talebani juhti.

Viis aastat Guantanamo vangilaagris istunud Talebani komandör Izmail Khan ehk Afgaan ei ole identiteedivarguseks just lihtne persoon. Raudsete närvidel vintskest sõjapealikust ei suutnud midagi välja pigistada isegi Guantanamo piinamismeetodid. Ent uus Afgaan on vähemalt samast puust. 25-aastase sõjakogemusega kolonel Mike Martin on üles kasvanud Bagdadis ja valdab vabalt araabia keele murra-kuid ning pursib ka puшту.

Oht suurem kui kunagi varem

Laevaröövid, mõrvad, laevade identiteedi muutmine ning hullumeelne

fanatism ja vihkamine. Ülemaailmne kontaktidevõrk, mis ulatub Jolo saarest Emiraatide ja Euroopani. Tundub fantaasiana, aga kui hakata analüüsima terrorirünnakute ajalugu siis on see kõik kahjuks liigagi reaalne. Ja kuigi nii Miami linn kui G8 tippkohtumist võõrustav hiigellaev Queen Mary2 jäävad hävitamata, ei ole raamatul „happy end“. Vaatamata ülemaailmsele võitlusele terrorismiga, on mitmed võrgustikud ohtlikumad kui kunagi varem ja järgmiste rünnakute toimumine on kahjuks vaid aja küsimus.

Allahi nimel

Ning veel üks tähelepanek – kuni oma perekonna hukkumiseni ei ole Izmat Khanil ehk päris Afgaanil läänega mingit tüli ja teda pigem paneb muretsema Afganistani vajumine hullumeelse kodusõja keerisesse. Džihaadiga ühineb ta meeleheitest, kui ameeriklaste „eksinud pomm“ tapab kõik tema lähikondlased. Ma arvan, et siin peitubki üks Ida-Lääne telje suurimaid dilemmasid. Me ei suuda kunagi mõelda samamoodi kui lihtne puštu külamees, kes oma mõtteviisilt elab nii umbes 15. sajandis ja kelle elu lõputud sõjad on räsitud.

Riigis, kus keskmine eluiga on alla 50 aasta, kiputakse olema pragmaatilised. Kui sul on valida, kas võtta vastu sada dollarit valitsuselt või sada viiskümmend Talebanilt, kipub otsus lihtsalt langema. Ja asjaolu, et aastaid oli ainus hariduse saamise võimalus radikaalne usukool madrassa, kus õpetajateks kirjaoskamatud usuhullud, on

probleeme ainult mitmekordistanud.

Olen näinud Talebani sünnilinnas Kandaharis suurt plakati tekstiga „islam keelab enesetapurünnakud“, ent see ei ole takistanud kümneid ja kümneid rünnakuid selsamal tänaval. Selles valguses kõlavad kuveitlase Al-Khattabi sõnad Afgaanile üsna hirmutavalt: „Ma kadestan sind, Afgaan. Sul ei ole aimugi kuidas kadestan. Sa oled võidelnud Allahi nimel, tema eest verd valanud, talunud tema nimel valu ja uskmatus mõnitusi. Ja nüüd sa sured Tema eest. Kui ma vaid saaksin tulla koos sinuga...“

Forsyth jätkuvalt kõrgtasemel

Kuigi mitmed kriitikud armastavad öelda, et Forsythi parimad teosed ilmusid 1970. aastate alguses, tahaksin vaidelda.

„Afgaan“ ei pruugi saada samasuguseks rahvusvaheliseks hitiks nagu 1971. aastal ilmunud „Šaakali päev“ kuid see on kohustuslik lugemismaterjal kõigile, kellele läheb korda meie julgeolek. Tervele žanrile aluse pannud kirjanik on jätkuvalt kõrgtasemel.

Frederick Forsyth

tõlkinud
Lauri Saaber
296 lk
kõva kõide

Stereotüüpideta ajalooramat

Toomas Hiio

ajaloolane,
Eesti Sõjamuuseumi teadus direktor

Ehkki pealkiri on „Maailmasõda“, ei käsitle see raamat sõjaajalugu tavapärase võitluse ja kaotuste, pealetungide ja taganemiste, kangelastegude ja reetmist, väekoondiste loetelude, relvastuse võrdluste ja kaotuste kokkuvõtete vormis.

Niisuguseid raamatuid on maailmas palju ning viimasel ajal on ka kümned nendest eesti keelde tõlgitud. Harvardi ülikooli Laurence A. Tischi õppetooli ajaloo- ja William Ziegleri õppetooli majandusprofessor Ferguson, kelle ajakiri Time valis 2004. aastal maailma saja mõjukaima inimese hulka, kirjutab: „Kuid alles siis, kui ma üritasin kirjutada järge oma varasemale Esimesest maailmasõjast kõnelevale raamatule, sai mulle selgeks, kui vähe annaks veel üks raamat, mis seab endale piirideks aastad 1939–1945 – see oleks lihtsalt veel üks raamat, mis kõneleks juba ammu tuttavatest maa-, mere- ja lennuväe kokkupõrgetest“.

Ferguson ongi pigem majanduskui sõjaajaloolane. Kuid ka majandusajaloolasena ei vaeva ta lugejat pikade majandusanalüüsi peatükkidega, vaid võtab need asjad lühidalt, lususalt ja arusaadavalt kokku.

Tema raamat erineb senisest 20. sajandi ajaloo ja selle sajandi sõdade ajaloo kirjutamise stiilist ka sellega, et ta ei pelga küsimusi, mille mõne poliitkorrektsema autori enesetsensuur tagaplaanile tõukab. Ta kirjutab rassierinevuste tühisusest ja samal ajal püsivusest, diasporaadest ja asustusaladest ning rassistlikest stereotüüpidest Euroopa ja maailma ajaloos ning nende rollist maailmasõdade puhkemisel.

Ferguson käsitlus ei ole Euroopavõi siis õhtumaakeskne, ta pühendab palju tähelepanu sündmustele Hiinas ning Jaapani esiletõusule 20. sajandi esimesel poolel. Ning Teist maailmasõda alustab ta 7. juuliga 1937, kui puhkes sõda Jaapani ja Hiina vahel.

Totalitarismi kaks palet

Tavakäsitluses peetakse julmuse ja vägivalda etaloniks Teist maailmasõda ning nähakse Esimest maailmasõda peaaegu kui võitlust, mida vähemalt läänerindel peeti Piibel ühes ja Haagi konventsioonid teises käes.

Kindlasti on sellel seisukohal oma põhjendus – loobusid ju Saksamaa ja Nõukogude Liit Teises maailmasõjas rahvusvahelise sõjaõiguse tunnistamisest, mis tõi kaasa massilise vägivalda tsiviilelanikkonna vastu ning sõjavangide halastuseta tapmise või nälga ja haigustesse surra laskmise, rääkimatagi tohutustest purustustest, mis said osaks tööstusele, põllumajandusele, linnadele ja infrastruktuurile.

Siia lisandub kahe totalitaarse režiimi – Saksamaa ja Nõukogude Liidu – ideoloogiliselt motiveeritud vägivald nii oma alamate kui okupeeritud alade elanike vastu. Ferguson peab Saksamaad ja Nõukogude Liitu totalitarismi kaheks palgeks ning tõmbab valehäbita nende vahele paralleele.

Ferguson näitab aga ka vägivalda eskaleerumist sõja ajal – sõjavangide

Lääs kohtub Idaga Habsburgide riigi piiril: ertshtersog Franz Ferdinand kohtub 28. juunil 1914, vaid mõni tund enne ta mõrvamist, Sarajevos Bosnia aukandjatega. Foto raamatust

tapmine ei olnud haruldane ka Esimese maailmasõja rinnetel ja vägivalda õhutamise oli osa sõjapropagandast. Me näeme ka vägivalda ulatust tsiviilelanikkonna vastu nii Vene kodusõjas kui ka jaapanlaste agressiooni ajal Hiinasse. Selles mõttes on „Maailmasõda“ väga sünye raamat, kus vähe positiivset leitakse ka nende riikide ja sõjavägede tegevuses, mida Esimese ja Teise maailmasõja võitjatena tavaliselt positiivsemas valguses kujutatakse.

Etnilised konfliktid

Erielse tähelepanu all on rassistereotüüpidete võidulepääsemise lakmuspaberina Euroopa juutide saatust. 19. sajandi teisel poolel alanud juutide emantsipatsioon muutis nad 20. sajandi alguseks väga mõjukaks ühiskonnakihiks Euroopa ja maailma majanduses, kuid ka eriti Kesk-Euroopa „vabade elukutsede“ esindajate, eeskätt arstide ja juristide hulgas.

Ferguson kirjeldab juudivaenu kasvutähtsust Venemaal ning osutab juutide esiletõusule nii Venemaal kui ka Ida-Euroopa pahempoolsete liikumiste liidrite seas, mis Esimese maailmasõja järel lisas veelgi õli juudivaenu tulle. Kuid rahvastevahelised konfliktid ei

piirdunud ainult juutide tagakiusamisega, neid oli kõikjal alates „kollaste“ põlgamisest bokserite ülestõusu ajal Hiinas venelaste, sakslaste, brittide ja prantslaste poolt, läbi türklaste aktsioonide armeenlaste vastu, korealaste ja hiinlaste alavääristamise jaapanlaste poolt kuni ukrainlaste ja poolakate tapatalguteni Teises maailmasõjas.

Impeeriumide allakäik

20. sajandi ajaloo käsitlemisel jäetakse sageli tähelepanuta see, et paljuski oli selle aluseks 19. sajandil kujunenud maailmakorraldus. Ferguson näeb 19. sajandi ja 20. sajandi esimese poole ajalugu ka impeeriumide ajaloo, mille tõus või langus tõi kaasa konfliktid nende piirialadel.

Ta kirjutab: „Saatuslik kolmnurk Läänemere, Balkani ja Musta mere vahel ei olnud konfliktitsoon mitte ainult oma etniliselt kireva koostise tõttu, vaid ka sellepärast, et siin said kokku Hohenzollernite, Habsburgide, Romanovite ja Osmanite valdused, mistõttu piirkonnast kujunes murranguvöönd neljast suurest impeeriumist laamadest vahel. Mandžuurial ja Koreal oli samasugune positsioon Kaug-Idas. Kui 20. sajandil kerkis peamiseks kütuseks

nafta, muutus murranguvööndiks ka Pärsia laht.“

Selle taustal oli paradoks, et suurem osa Esimese maailmasõja Euroopa kroonitud peadest olid veresugulased, suisa anekdootlik. Ferguson näitab, et tegelikult oli kroonitud valitseja roll selleks ajaks juba taandumas. Hoolimata konkreetse monarhia asukohast parlamentarismi-absolutismi teljel ei suutnud kuningad ja keisrid protsesse palju mõjutada. 19. sajandi teise poole ja 20. sajandi alguse kiire majanduslik ja ühiskondlik areng oli nad muutnud feodaalseks reliktiks.

Soovitan raamatut 20. sajandi esimese poole ajalooost huvitujale – see on kaas-aegne, ülevaatlik ja samas detailne ning üsnagi vaba stereotüüpidest.

Maailmasõda. XX sajandi konflikt ja Lääne allakäik
Niall Ferguson
tõlkinud
Marek Laane
536 lk
kõva köide

ilmunud

Filosoofia

Stephen Law

tõlkinud

Ann Kitsnik

„Silmaringi

teatmik“

352 lk

pehme köide

Teatmeteosest leiata ebatavalisi, nõutukstegevaid, inspireerivaid ja isegi

veidraid mõtteid, mille peale inimsugu on tulnud. Paljude nende küsimustega, mis esitas antiikajal üks kõigi aegade suurimaid filosoofe Platon, maadlevad filosoofid tänase päevani.

See raamat pole mõeldud ühe hingetõmbega läbilugemiseks ning selle eesmärk polegi hõlmata kõiki teemasid. Lugejatele pakutakse hoolikalt koostatud valikut.

Mütoloogia

Philip Wilkinson

ja Neil Philip

tõlkinud

Tiina Kanarbik

„Silmaringi

teatmik“

352 lk

pehme köide

See raamat juhatab lugeja maailma kõige huvitavamate

ja kõige rohkem mõju avaldanud müütide juurde. Lood armastusest, seiklustest ja kangelaslikkusest ning loomislood on kõik elavalt jutustatud ja kaunitult illustreeritud. Siin leiduvad klassikalised lood Kreeka ja Rooma mütoloogiast ning vähem tuntud Ameerika, Aasia ja Aafrika rahvaste müüdid.

Vanakreeka muistendid ja pärimused

Eduard Petiška,

illustratsioonid

Miloš Kopták

tõlkinud

Leo Metsar

548 lk

kõva köide

Vanakreeka muistendid on olnud inimkultuuri lahutamatu osa aastatuhandete vältel. Neid tundmata jääks meile maailmakultuuris paljugi arusaamatuks. Ladusalt kirja pandud ja kaunitult illustreeritud jutustused Kreeka jumalatest, kuningatest ja kangelastest teevad need iidset lood noorele lugejale inimlikult lähedaseks.

Muumia mõistatus

tõlkinud

Tiina Voolaid

32 lk

kõva köide

Legendid egiptuse jumalatest,

hauaröövlite ülestunnistused ja müstiline Sfinks – see raamat haarab väikese lugeja kaasa avastusretkele maagilisele maale Niiluse kallastel, tutvustab muistse Egiptuse kütkestavat maailma ja rändab ringi vaaraode sügavates pimedates hauakambrites. Muumiad, nende lumm ja aarded – see teos uurib palsameerimise saladusi ja suurejoonelise tsivilisatsiooni imesid.

ilmunud

Eesti Leegion sõnas ja pildis
Koostanud
Mart Laar,
Lauri Suurmaa
480 lk
kõva köide
CD Leegioni
lauludega

Mahukas pildialbum rohkem kui tuhande illustratsiooniga. Kajastamist leiavad kõik olulisemad teemad leegionäride võitlustest alates vabatahtlike värbamisest 1942. aastal kuni veteranide tegevuseni kaasajal. Kogu tekst on eesti ja inglise keeles.

Relva-SS-i üksus Eesti Leegion, mis kandis oma tegevusaja jooksul erinevaid nimetusi, moodustati 1942. aastal Saksa relvajõudude koosseisus. Okupeeritud riigina ei tohtinud Eesti moodustada oma sõjaväge, mistõttu oli taoline üksus eestlastele ainuke moodus luua suurem eestlastest koosnev sõjaväeline jõud, mida oleks saanud soodsas olukorras tekkimisel Eesti iseseisvuse taastamisel ära kasutada.

Eesti leegionäride võitlus oli sisuliselt vabadusvõitlus, kus täidetud oma kodanikukohust, takistades punavägede sissetungi Eesti aladele. „Eesti Leegion sõnas ja pildis“ on tagasihoidlik mälestusmärk neile igavesti nooreks jäänud meestele, kes andsid Eesti eest kõige kallima – elu.

Heiki Trolla Navi külast

Heie Treier

„**N**avitrolla esimene ja teine raamat“ ongi täpselt see, mida pealkiri lubab. Ühtede kaante vahele on üksteise järele pandud kunstniku esimese ja teise raamatu kordustrukid koos tekstide ja maalireprodega.

Publikatsioon sisaldab teavet peamiselt 1990. aastate seisuga ning sellest jääb kahjuks välja kunstniku hilisem tegutsemine filmimaailmas. Ent olgu siis raamat pealegi maalikunsti keskne, kui Navitrolla ise soovib end seostada renessanssmeistritega. Nimelt teavad vähesed kunstniku passijärgset nime – see on Heiki Trolla, ja lisades täienduse Trolla Navist, saame viite nimele Leonardo Vincist (da Vinci).

Raamatus taastatud tekstid (eesti ja inglise keeles) pärinevad autoritelt, kes tunnevad Navitrollat eelkõige Võrumaa päikesepoisina ning soovivad talle kui kunstnikule edu. Need on 90. aastate Lõuna-Eesti renessanssi toetajad Enn Kasak, Karl Martin Sinijärv ja Heie Treier, Tartu intellektuaalid Andrus Laansalu ja Andreas Walden ning Tallinna reklaamiguru Linnar Priimägi. Osad tekstid võivad tunduda stiililt kas manifestilaadsed või lõõpivad (sest Navitrolla maalide laad ärgitab ju kirjutama vastavaid tekste), kuid nendes on sama tõsine iva kui maalides. Enn Kasak kui Navitrollale lähedalseisev isik

Koera väike maailm, õlimaal 1993. Repro raamatust

on kirja pannud kunstniku lineaarse kujunemisloo ja seal on dokumenteeritud väärtuslikku eluloolist teavet, mis muudu haihtuks olematusse.

Raamatu kaks kõige ebatüüpilisemat maali on toodud lk 37 ja 38 – „Navi küla“ ja „Enam ei jõua“. Need pärinevad kunstniku väljakujunemise-eelsest perioodist. Mäletan, kui see viimane, 1990. aasta töö, tumedas koloriidis, rippus Kauksi Ülle korteri seinal Tartus, siis Ülle rõhutas töö võrkeelse pealkirja tähtsust. Ta hääldas pealkirja välja võro keeles nagu luuletuse, mis kõlas umbes nagu [enemb es jõvva] – ning tõepoolest, tema intonatsioon oli lõputu tulpmust ja muret. Ülle rääkis,

et töö meeleolu tuleb eriti välja just võrkeelse, mitte eestikeelse pealkirjaga, ning ma nõustun temaga täielikult. Nii et palun lugeda lk 38 pildiallkiri võro keeles! Siin on kujutatud kahte väikest inimest nende jaoks liiga suures ruumis, veidi abituna, seinal hiigelsuur mundris mehe pilt. Kas pole siin ruumisuhetes ja suurusuhetes mõtlemine sarnane hilisematele loomamaalidele?

Navotrolla loomapildid pole mitte loomapildid, vaid inimeste allegooriad. Kunstnik räägib loomade kaudu inimeste juttu ja selles on ta väga lähedane Tartu kunstniku Ilmar Kruusamäe maalide ühe perioodiga. Nimelt hakkas Kruusamäe 1980-ndatel maalima hiigelsuuri lõuen-

deid, kus ta kujutas karikatuurseid situatsioone eksootiliste loomadega. Näiteks vanamees-jõehobu promeneerimas koos oma daamikese-kaelkirjakuga. Need maalid on kunstniku sõnul osutunud väga menukaks eriti välismaa näitustel.

Teine Tartule väga tüüpiline fenomen on minu arvates poollõõpiv toon, mis oli eriti omane Priidu Beieri ja Matti Mõguči 1980-ndate luulele, mis tegelikult andis ju edasi ajastu surutist ja vaevust ja tartulikkust. Navitrolla 1990-ndatel leitud laadis, kus samuti teatav lõõp, puudub surutis või vaevus, mis sest, et kui hoolega vaadata, leiab piltides julmust ja vägivalda. Ja samas on tema nägemustes annus ulmelisust nagu võro kunstnikul Albert Gulgil.

Võib-olla saab Navitrolla maalilaadi seostada *new age*-iga, mis 1990-ndatel tulvas Eestisse ja tuli meie inimestele justkui päästet tooma. Võib-olla hoopis Mark Kostabiga, kes kasutab New Yorgis praeguseni tööstuslikku meetodit maalimisel ja rõhutab alati, et kunstnikul on väga tähtis välja anda enda kohta raamatuid (mitmuses).

Navitrolla
Esimene
ja teine raamat
paranduste,
täienduste
ja tõlgetega
128 lk
kõva köide

ILO

www.ilo.ee

Kuldsed lood
Heiki Raudla,
Ringa Raudla
320 lk
pehme köide
lakkadega

Edu meie ettevõtmistes tagab tihti just õige sõna õigel kohal.

Ja et sinu heal sõbral oleks kergem sõnu seada ja tarku mõtteid mõlgutada, on kirjastus Ilo andnud välja narratiivide ja lugude kogumiku.

Lugudel on oluline osa inimese koguniivses arengus. Tihti peale on just narratiivid sõnade pealelugemise parim vorm.

Ka seltskonnaüritustel räägitakse sageli lugusid – humoorikaid ja üllatusega lõppevaid.

Sageli jutustavad lugusid õpetajad ja mentorid oma õpilastele, ülemused oma alluvatele, lapsevanemad oma järeltulijatele. Ka probleemidest on kergem rääkida ja jagu saada läbi lugude.

Head lood on nagu seemned, mis soodsas pinnases võivad idaneda ja vilja kanda. Metafoorses narratiivis on jõud, mis aitab inimesel mõista asju, millele ei ole elus alati ühest vastust.

Autorid on selle raamatu teinud kingituseks kõigile neile, kes armastavad mõtete lendu ja sõnade jõudu.

Ma kirjutasin nagu vares

Katri Smitt

Inimene on varest palju kirunud, tema pihta püsse paugutanud, pesi lõhkunud. Lastejuttudeski kehatas vares enamasti harimatut või valelikku. Ka sõnapaar *varesejalad* tähistab koolijütsi lohakalt sirgeldatud täheridu, neid, mis ei õpetajale ega emale-isale meeltemööda pole.

Aga mis võiks saada siis, kui üks vares kord kirjutama õpiks? Kas need tähed oleksid nagu varesejalad? Ja huvitav, mida ta meie kohta kirja võiks panna? Kas seal seisaksid väljendid nagu sõbralik, abivalmis, viisakas?

Kahtlen, kas oleme nii rõõmsates värvides tähelepanekuteks põhjust andnud. Vares kuulub vastupidiselt üldlevinud arusaamale hoopis linnurahva helgemate peade hulka. Ja küllap on tähelepanelikud vareseilmad saanud näha nii mõndagi, mis inimeselukale just au ei tee.

See raamat on lugu vares Jaagupist, kes leiab lumiselt künkanõlvalt kirjatehnika harjutusvihiku ja tahab selle järgi kirjutama õppida. Alguks on raske, sest vana vares pole oma varbaid varem nõndaviisi pruukinud. Ka pliatsi hankimisega on tükk tegu.

Aga Jaagup tuleb ajapikku kõigea toime.

Alustab kuivtrenni omaenese vana udusulega, seejärel näppab lumemehe

sõesilma, lõpuks leiab ka kõige ehtsama kolmekandilise pliatsi.

Esimese klassi pois Joosep, kelle kirjatehnika vihik kaduma läheb, ei oska seda esialgu küll vareste stüüks arvata. Ent kummalisi seiku tuleb ette teisigi ja pikapeale hakkavad nii Joosep kui ka tema noorem õde Triin taipama, et varestel ka tolles vihikukadumise loos oma osa on.

Valusaid arusaamatusi inimeste ja varesepe vahel aina kuhjub. Viimases hädas võtabki vares Jaagup appi oma vähese kirjaoskuse ja läkitab talumatuks muutunud naabritele esimese kirja. Sellest pahameelelähitusest saab aga laste ja varese vahel alguse ootamatult soe kirjavahetus. Seda võiks isegi oma-

moodi sõpruseks nimetada. Enamikku raamatusse jõudnud seikadest on mul enesel olnud õnne näha ja märgata. Vaid seda, et mõni vares ka päris-elus kirjutamiskunsti selgeks on saanud, ei julge ma väita. Ilmselt olen selleks lihtsalt pisut vanavõitu. Kui oleksin seitsmene nagu Joosep, usuksin seda kindlasti.

Varesejalakiri
Katri Smitt
112 lk
kõva köide

Libahunt.
Kauka jumal
August Kitzberg
130 lk
kõva köide

Kirjandusklassiku näidendeid peavad soovitusliku kirjanduse raames lugema kõik eesti lapsed. „Libahunt“ kuulub tavaliselt üheksanda ja „Kauka jumal“ kümnenda klassi lugemisvarasse.

Näidendiraamatu kokkupanekul ja toimetamisel on eeskätt lähtunud kooliõpilastest.

Ka Kätlin Vainola järelsõna on kirjutatud just õpilasele mõeldes ning lisab teosele omaette väärtust.

See tutvustab huvitavalt ja kohati naljakalt autori elukäiku ja loomingu ning analüüsib mõlema näidendi sisu, võrtsitades seda folklooritausta ja meedias kirjutatuga.

Lisaks huvitava järelsõnale on teksti sees ära märgitud ka tänapäeva noortele sageli tundmatute (murde)sõnade loend koos selgitusega lehekülje all.

Sõnaseletuste kasutamise traditsioon on küll viimastel aastatel harvemaks jäänud, kuid nii võib kindel olla, et õpilane raskesti arusaadava teksti tõttu raamatut kõrvale ei pane.

Korduvad sõnad kinnistuvad ning leiavad koha noore inimese sõnavaras, muutes keelt rikkamaks.